

Dịch COVID-19 đã đẩy mọi quan hệ Trung-Mỹ vào một giai đoạn tồi tệ hơn. Quan hệ thương mại song phương trên đà suy thoái, rơi vào trạng thái đóng băng; sự thiếu hụt lòng tin chính sách ngày càng nghiêm trọng; bầu không khí giữa hai bên ngày càng căng thẳng.

Sau khi Donald Trump lên cầm quyền, chính sách của Mỹ đối với Trung Quốc đã có sự thay đổi lớn. Từ năm 2009, quan hệ Trung-Mỹ dần phát triển theo chiều hướng tích cực, nghĩa là quan hệ hai nước bắt đầu thay đổi tích cực thời Barack Obama, tuy nhiên nó đã không được thể hiện một cách rõ ràng như sau khi Donald Trump lên làm tổng thống. Các vấn đề trong quan hệ Trung-Mỹ hiện nay bao gồm và chủ yếu kinh tế-thương mại, Hong Kong, Đài Loan, nhân quyền, Biển Đông, tách rời công nghệ, quyền sở hữu trí tuệ... trên thực tế những vấn đề này đã xuất hiện trước khi Donald Trump lên cầm quyền.

Trước khi lên nắm quyền, vị cố Donald Trump đi đàm phán với nhà lãnh đạo Đài Loan

Thái Anh Văn đã dẫn tài số phần đời của nhiều người ở trong nước, cũng như Trung Quốc. Người tôi, sau khi lên cầm quyền, Donald Trump tôi không có những động thái quá tiêu cực đời với vấn đề Đài Loan, mà chủ yếu dẫn lực vào quan hệ kinh tế thế giới mới với Trung Quốc để tìm cách thu hẹp thế giới mới của Trung Quốc với Mỹ. Điều này phù hợp với đức điểm cầm quyền của Donald Trump, nghĩa là chủ yếu dẫn sức để phục hồi nền kinh tế Mỹ, cụ thể là đưa nước Mỹ về đời trước tôi.

Donald Trump và Ngoại trưởng, Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ cùng các trợ lý của ông đều xác định Trung Quốc là đời thế chiến lược chủ yếu, nghĩa là “đời thế cạnh tranh” chiến lược và “quốc gia theo chủ nghĩa xét đời”. Theo đó, ý nghĩa của “quốc gia theo chủ nghĩa xét đời” là đời tiếp đời việc Trung Quốc muốn thay đời trật tự quốc tế hiện nay, không hài lòng với trật tự quốc tế do Mỹ lãnh đời. Sau đó, Mỹ tuyên bố cần phải đưa vào cách tiếp cận của cơ chế để đời cạnh tranh chiến lược dài hạn toàn đời với Trung Quốc.

Số kiện lớn nhất sau khi Donald Trump lên cầm quyền là Mỹ khởi kiện và cấm thế giới mới với Trung Quốc, sau cùng biến thành cuộc chiến thế giới mới. Đầu năm 2020, cùng với việc hai nước đời đời thế thu hẹp thế giới mới giai đời 1, cuộc chiến thế giới mới xem như đã tạm đời. Nội dung chủ yếu của thế thu hẹp là Trung Quốc phải mua hàng hóa đời giá 200 tỷ USD của Mỹ trong vòng hai năm đời, bao gồm đời khí, nông sản, sản phẩm ngành chủ kiện và đời vữa tài chính, ngoài ra còn kèm theo các yêu cầu đời thi đời việc báo đời quy định đời hữu trí tuệ, cấm đời việc ép buộc chuyển giao công nghệ, đời kiểm soát đời giá.v.

Donald Trump với đời đời tiến hành đàm phán thế giới mới giai đời 2 với Trung Quốc sau cuộc báo cơ thể thế Mỹ vào tháng 11 năm nay, tuy nhiên cơ hai nước đời đời xảy ra đời bệnh nghiêm trọng, nên thời gian và kết quả đàm phán thế giới mới giai đời 2 số khó xác đời. Điều này cũng có nghĩa là mặc dù tranh chấp thế giới mới Trung-Mỹ tạm thời đời đời, song với đời chủ đời đời đời quy đời trật đời, nhiều mặc thu quan Mỹ áp đời sung với hàng hóa Trung Quốc đời đời khi ký thế thu hẹp giai đời 1 của đời đời đời.

Trên đời đời của đàm phán giai đời 2 có lẽ số là các vấn đề như đời tiếp cho doanh nghiệp nhà nước, tiếp cận thế trưởng, thế đời đời đời đời nước ngoài, an ninh mạng... của Trung Quốc.

Tháng 1/2020, dịch COVID-19 bùng phát, Trung Quốc vịn hy vọng hai nước sẽ hợp tác nhau hơn trong việc cùng ứng phó dịch bệnh, song Mỹ lại ngày càng có nhu cầu hành động và phát ngôn tiêu cực với Trung Quốc.

Vụ phóng điện chiến lược, Mỹ đang tiếp tục gia tăng sức ép với Trung Quốc. Trong chuyến thăm Ấn Độ gần đây, Donald Trump đã công kích Trung Quốc sau lưng, cùng Thủ tướng Narendra Modi ra tuyên bố chung, thể hiện ý muốn tăng cường hợp tác chiến lược ở khu vực Ấn Độ-Đông-Thái Bình Dương, thiết lập Bộ Quy tắc ứng xử ở Biển Đông có ý nghĩa để hỗ trợ du lịch, an toàn hàng hải, cho thấy rõ ý định chèn ép hơn vào Trung Quốc. Đồng thời, Washington cũng đang nỗ lực làm suy giảm sức ảnh hưởng của Bắc Kinh ở Liên Hợp Quốc và các tổ chức khác, chúng hơn nữa gần đây Mỹ đã ngăn cản thành công đội diện của Trung Quốc được giới thiệu tham gia tranh cử vị trí Tổng giám đốc Tổ chức Sức khỏe trí tuệ thế giới. Vào đầu tháng 2, khi phát biểu tại Hội nghị Thượng đỉnh quốc gia, Ngoại trưởng Mike Pompeo nói rằng cạnh tranh Trung-Mỹ không nên là công việc của chính quyền Liên bang, mà còn là công việc của các bang, kêu gọi các bang thúc đẩy hơn nữa các chính phủ Liên bang nâng cao cảnh giác đội với Trung Quốc.

Sau khi dịch COVID-19 bùng phát, Chính phủ Mỹ không những thay đổi thái độ với Trung Quốc, mà cách biểu hiện cũng “tiến hơn bước nhất”. Ban đầu, Donald Trump ca ngợi sự công khai minh bạch của Trung Quốc trong công tác phòng chống dịch, Phó tổng thống Mike Pence cũng thốt ra nhận Trung Quốc và Mỹ đang hợp tác. Tuy nhiên, sau đó Donald Trump gọi SARS-CoV-2 là “virus Trung Quốc”, phẫn bác luận điểm quân đội Mỹ mang virus đến Trung Quốc. Hiện nay, Mỹ đặt điều kiện với Trung Quốc để rút nhu cầu phóng điện, có nhu cầu phát ngôn tiêu cực với vịn để dịch bệnh.

Mặc dù vậy, hai nước vịn có mặt sự hợp tác, Trung tâm kiểm soát và phòng ngừa dịch bệnh Mỹ đã tham gia phái đoàn của Tổ chức y tế thế giới (WHO) đến Trung Quốc khảo sát dịch bệnh, phóng viên của tờ New York Times cũng đã ca ngợi cách làm của Trung Quốc, cho rằng Washington nên học tập Bắc Kinh.

Tóm lại, hiện nay thông tin ngoại giao giữa hai nước tương đối rảnh lo, nhưng với tình thế quan hệ hai nước sẽ không tốt lên do dịch bệnh bùng phát, ngược lại ngày càng xấu đi. Trong thời gian tới, Chính quyền Donald Trump và Quốc hội Mỹ sẽ tiếp tục ban hành các chính sách và biện pháp mới, tăng cường sự phối hợp giữa các bộ ngành để gia tăng sức ép toàn diện đội với Trung Quốc trong nhu cầu vịn để nhàn quan hệ thế giới mới, cạnh tranh công nghệ, an ninh mạng, Đài Loan, Hong Kong, Tây Tạng, Tân Cương...

Vấn quan hệ thương mại, khi dịch bệnh có diễn biến nghiêm trọng vào cuối tháng 2, Văn phòng Đại diện Thương mại Mỹ đã nhập khẩu hơn 10 chủng loại vật tư y tế miễn thuế từ Trung Quốc như khẩu trang, găng tay y tế... Đây là chuyển đổi với Trung Quốc, song sau đó Washington nhận ra rằng vấn đề nhập khẩu thuốc và đồ dùng liều, thiết bị y tế từ Bắc Kinh nên cảm thấy khó chịu, lo lắng sẽ phải phụ thuộc vào Trung Quốc trong tương lai, nên quyết định sẽ sản xuất hoặc mua từ các nước khác, giảm thiểu sự phụ thuộc vào các sản phẩm y tế và thuốc từ Trung Quốc, muốn tách rời khỏi Bắc Kinh.

Vấn phòng diện cạnh tranh công nghệ, Mỹ sẽ tiếp tục chèn ép Hoa Vi. Hiện nay, Minh Văn Châu vẫn đang ở Canada, và Mỹ đang tìm cách đưa bà về xét xử. Theo đó, Washington đã áp dụng nhiều biện pháp như ngoại giao, pháp hành chính... để chèn ép và ngăn chặn Hoa Vi, các quan chức cấp cao của Chính quyền Donald Trump nhiều lần nhấn mạnh sự nguy hại của Hoa Vi đối với an ninh quốc gia, thách thức chính trị dân chủ tại rất nhiều diễn đàn, chẳng hạn như Hội nghị an ninh Munich, cho thấy rõ ý đồ cạnh tranh các nước đồng minh phương Tây, trong đó có Anh sẽ dùng thiết bị của Hoa Vi trong xây dựng mạng 5G. Bên cạnh đó, Mỹ cũng đang tìm cách hạn chế phát triển 5G ở nước ngoài, các quy định mới về mạng công nghệ thông tin đối với nhà đầu tư nước ngoài của Bộ Tài chính Mỹ cũng đã có hiệu lực. Ngoài ra, Mỹ còn có chính sách phải hợp trên nhiều phương diện, mục tiêu cuối cùng là không để công nghệ của Mỹ trở thành công cụ giúp Trung Quốc tăng cường năng lực theo dõi giám sát và năng lực quân sự.

Vấn vấn đề Đài Loan, Mỹ cũng liên tục có các động thái. Khi Thái Anh Văn tái đắc cử Tổng thống Đài Loan vào tháng 1, Ngoại trưởng Mike Pompeo đã phát biểu chúc mừng Thái Anh Văn, công nhận vai trò của Thái Anh Văn trong quan hệ Mỹ-Đài Loan và quan hệ hai bờ, hơn nữa nhấn mạnh giá trị dân chủ mà Mỹ và Đài Loan chia sẻ. Sau khi dịch COVID-19 xảy ra, Mỹ phát biểu rằng nên cho phép Đài Loan tham gia các cuộc họp của WHO với tư cách quan sát viên, có ý đồ nâng cao địa vị quốc tế của Đài Loan.

Vấn vấn đề Biển Đông, Mỹ vẫn đang gia tăng sức ép, không ngừng điều máy bay trinh sát của hải quân đến thăm dò trên vùng trời Biển Đông, mà còn muốn tăng cường chi viện logistic ở Đỉnh Thái Bình Dương, đồng thời hạn chế các nước có tranh chấp với Trung Quốc ở Biển Đông gây sức ép mới đối với Bắc Kinh.

Vào cuối tháng Hong Kong, năm 2019 Mỹ đã thông qua “Dụ luật Dân chủ và Nhân quyền Hong Kong”, có ý định can thiệp vào công việc nội bộ của Trung Quốc, đồng thời đề cử giải Nobel Hòa bình 2020 cho phong trào đấu tranh dân chủ Hong Kong.

Vào cuối tháng Tây Tạng, Mỹ đã thông qua “Dụ luật hỗ trợ và chính sách Tây Tạng năm 2019”, công khai can thiệp vào công việc nội bộ của Trung Quốc, đặc biệt là vấn đề quyền kiểm soát Tibet Lai Lạt Ma thế hệ 15, xúi giục người Tây Tạng không còn coi trọng ý kiến của Chính phủ Trung Quốc, tự quyết định vận mệnh của mình.

Vào một giao lưu văn hóa, Mỹ thực hiện nhiều hoạt động giám sát đối với du học sinh Trung Quốc tại Mỹ, một giáo sư hóa học của Đại học Harvard đã bị truy tố và bị Cục Điều tra Liên bang buộc tội. Ngày 18/2, Bộ Ngoại giao Mỹ còn đưa 5 cán bộ quan trọng thông tin của Trung Quốc bao gồm Tân Hoa xã, Đài Phát thanh Truyền hình quốc tế Trung Quốc, Mạng lưới truyền hình toàn cầu Trung Quốc, Trung Quốc Nhật báo, Nhân dân Nhật báo vào phạm vi áp dụng “Luật pháp bên ngoài”, nghĩa là đánh đồng những cán bộ quan trọng với đối diện của chính phủ, hạn chế hoạt động của họ. Ngày 19/2, Trung Quốc tuyên bố thu hồi thẻ nhà báo của ba phóng viên người nước ngoài thuộc tờ The Wall Street Journal. Ngày 2/3, Bộ Ngoại giao Mỹ có bước đi leo thang, yêu cầu cắt giảm tổng số nhân viên người Trung Quốc của 5 cán bộ quan trọng thông tin tại Mỹ xuống mức tối đa không được quá 100 người, đồng thời phải ghi danh sách cá nhân trước ngày 6/3. Đáp lại, Trung Quốc đáp trả bằng cách thu hồi thẻ nhà báo của các phóng viên thuộc 3 tờ The Wall Street Journal, The New York Times, The Washington Post ở Trung Quốc.

Ngoài ra, các viên chức của chính sách của Mỹ liên tục đồng ý các báo cáo, luận văn, bình luận liên quan đến chính sách Trung Quốc, gióng điệu của bên tiếp diễn đồng ý với chính sách của Mỹ đối với Trung Quốc, thậm chí kêu gọi Chính phủ Mỹ áp dụng chính sách cứng rắn hơn đối với Trung Quốc. Nhiều ứng cử viên tổng thống Mỹ cũng đã có những phát biểu chỉ trích Bắc Kinh, thậm chí Joe Biden phát biểu một cách thẳng thắn “nếu trúng cử tổng thống, tôi sẽ áp dụng biện pháp cứng rắn với Trung Quốc, đặc biệt là tôi sẽ tăng cường quan hệ với các đồng minh của Mỹ đồng ý với Trung Quốc”. Điều này có nghĩa là Washington có ý định tiếp hợp các đồng minh và đối tác để cùng kiểm soát tình hình hàng quốc tế của Bắc Kinh.

Trong cuộc bầu cử tổng thống Mỹ năm nay, Trung Quốc cũng sẽ là một chủ đề nổi bật hơn so với trước đây. Tất nhiên, bầu cử tổng thống Mỹ chủ yếu vận động trung vào các vấn đề trong nước Mỹ, bao gồm tăng trưởng kinh tế chậm lại, đầu tư hạ tầng công nghệ tài chính và những vấn đề truyền thông như bất bình đẳng xã hội,

nhập cư, y tế, giáo dục..., chứ không phải vấn đề quan hệ đối ngoại. Chỉ khi đề cập đến quan hệ đối ngoại, thì Trung Quốc mới chắc chắn trở thành chủ đề lớn nhất trong đó.

Hiện có nhiều nhận định khác nhau xung quanh việc ai sẽ trúng cử tổng thống Mỹ. Trước tháng 3/2020, tình hình kinh tế Mỹ vẫn rất tốt, các cuộc thăm dò ý kiến cho thấy điếu này tổng thống sẽ có lợi cho họ trong tranh cử của Donald Trump. Hiện nay dịch bệnh đang bùng phát mạnh mẽ, nên sẽ ép đổi với Donald Trump là rất lớn. Cùng với sự ngổ ngàng bùng phát virus SARS-CoV-2 và sự cao tăng tổng lên, thái độ của ông đổi với dịch bệnh cũng đã có những thay đổi rõ rệt. Phe đổi lập chủ tịch ông vì điếu này, Tổng thống bang New York chủ tịch cách gọi "virus Trung Quốc" của Donald Trump là vô trách nhiệm, cho rằng bang New York có rất nhiều người Hoa và người châu Á đã bị kẹt chững tại, nên cách gọi như vậy sẽ làm cho những nhóm người này bị tổn thương hơn, và điếu này không có lợi cho Mỹ cũng như New York. Cùng với sự phát triển của dịch bệnh, Donald Trump sẽ chịu sự ép lớn hơn. Mặc dù ông không có đối thủ cạnh tranh trong đảng Cộng hòa, song vẫn phải cạnh tranh với Joe Biden - ứng cử viên của đảng Dân chủ.

Vậy, ai trở thành tổng thống sẽ có lợi cho Trung Quốc? Nhân vật nào cũng vậy có một lợi và có một hại.

Nếu Donald Trump tái đắc cử, ông sẽ tiếp tục gia tăng sự ép đổi với Trung Quốc về vấn đề thương mại, hơn nữa, các trợ lý của Donald Trump đều không có thiện cảm với Trung Quốc, và lực lượng chống Trung Quốc trong các cơ quan quốc gia như Cục Điều tra Liên bang (FBI), Cơ quan Tình báo Trung ương (CIA)... cũng rất mạnh. Mặc dù Donald Trump ca ngợi Trung Quốc và tự nhận là bạn tốt với Chủ tịch Tập Cận Bình, song những việc ông làm đổi với Bắc Kinh thời gian qua lợi không to ra như những tích cực. Khi vừa mới lên nhậm chức năm 2017, Donald Trump đã công bố báo cáo chính sách chống lợi Trung Quốc, do đó nếu tái đắc cử, chắc chắn ông sẽ đưa ra những chính sách đổi với Bắc Kinh. Một vấn đề tổng thể chủ yếu là trong những năm qua, Donald Trump chủ yếu cạnh tranh với Trung Quốc về vấn đề kinh tế và thương mại, không quan tâm nhiều đến các vấn đề Biển Đông, Đài Loan, Hong Kong, nhân quyền, Tân Cương..., thậm chí kiếm chủ các lực lượng chống Trung Quốc các đoàn, yêu cầu phải xử lý vấn đề thương mại, tiếp đó giải quyết các vấn đề khác.

Nếu Joe Biden trúng cử tổng thống, có thể ông sẽ cũng nhận hơn Donald Trump về các vấn đề nội bộ của Trung Quốc, vấn đề Biển Đông và các vấn đề quốc tế, đặc

biết nhiều khả năng ông sẽ liên kết với các nước khác để cùng ủng hộ với cái gọi là mối đe dọa đến từ Trung Quốc. Tuy nhiên, một điều thú vị thu hút là Joe Biden từng hiểu về Trung Quốc nhiều hơn Donald Trump, ông cũng không cho rằng Trung Quốc là mối đe dọa lớn nhất của Mỹ. Ngoài ra, trong đời sống trí tuệ của Joe Biden, nhiều người từng là quan chức ngoại giao dưới thời Barack Obama, am hiểu về Trung Quốc sâu hơn nhóm cố vấn đang sát cánh bên cạnh Donald Trump.

Tóm lại, đối với Trung Quốc, cho dù ai làm tổng thống Mỹ thì cũng vẫn có thu hút lợi vẫn có khó khăn. Việc Chính phủ Mỹ không ngừng tăng cường sự cạnh tranh chiến lược với Trung Quốc, cũng thêm phần tăng cường không thiện cảm với Trung Quốc trong khắp các tầng lớp xã hội Mỹ khiến cho chính sách của Washington đối với Bắc Kinh sẽ rất khó liên quan trong thời gian tới.

Chính sách và thái độ của Trung Quốc đối với Mỹ

Ngày 16/3/2020, Đồng chí Khiết Trì - Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ nhiệm Văn phòng Ủy ban Công tác đối ngoại Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc đã có cuộc điện đàm với Ngoại trưởng Mỹ Mike Pompeo, trong cuộc điện đàm Đồng chí Khiết Trì nhấn mạnh “mặt số chính khách Mỹ không ngừng nói xấu Trung Quốc và nỗ lực phòng chống dịch bệnh của Trung Quốc, bôi nhọ thanh danh Trung Quốc, khi dấy sự phẫn nộ mạnh mẽ trong quần chúng nhân dân, Trung Quốc kiên quyết phản đối và lên án mạnh mẽ vấn đề này. Xuất phát từ lợi ích và nguyện vọng chung của nhân dân hai nước cũng như nhân dân các nước trên thế giới, Bắc Kinh hoan nghênh Washington tăng cường hợp tác với Bắc Kinh và cùng đồng lòng quốc tế, cùng bảo vệ an ninh y tế cũng đồng”. Ngược lại, Mike Pompeo nói rằng việc Trung Quốc chèn ép quân đội Mỹ phát tán virus là bôi nhọ thanh danh của Mỹ và Washington rất không hài lòng đối với vấn đề này. Có thể thấy rằng việc Trung Quốc và Mỹ chèn ép lẫn nhau đã làm tổn hại quan hệ hai nước cũng như lợi ích quốc gia mỗi nước.

Gần hai năm qua, đặc biệt là trong thời gian bùng phát dịch COVID-19, chính phủ, các viện nghiên cứu, giới truyền thông, dư luận Trung Quốc đã có sự thay đổi thái độ rõ ràng đối với Mỹ. Trong một thời gian dài trước đây, quan hệ hai nước đều được coi là quan trọng nhất, cần phải kiên trì nguyên tắc như như đối với Mỹ. Hiện nay, những quan điểm này đã phai nhạt trên các diễn đàn dư luận chính thống, thay vào đó là Trung Quốc nên đấu tranh không khoan nhượng với Mỹ.

Vì những diễn biến trao đổi kinh tế, công nghệ, văn hóa, hai nước đều đang giảm sự phụ thuộc vào nhau. Trung Quốc chú trọng hơn việc tiếp cận đổi mới trong lĩnh vực công nghệ mới, đầu tư, tài chính, công nghệ... Mặc dù không mong muốn hai nước tách rời về kinh tế, công nghệ, song Trung Quốc cần phải có sự chuyển biến trên cả hai phương diện tiếp xúc và vật chất cho việc này. Trung Quốc nên tiếp cận theo những sản phẩm cần thiết dù là 5G hay dòng máy bay. Tổng thống, người Mỹ cũng đang cảnh giác, chúng ta nhìn nhận nay Mỹ đang nhập khẩu từ Trung Quốc nhiều sản phẩm y tế và thuốc, nên muốn giảm thiểu sự phụ thuộc vào Bắc Kinh.

Trong thời gian bùng phát dịch bệnh, người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc đã chỉ trích gay gắt, nhận mạnh Mỹ là nước đầu tiên rút nhân viên đi sứ quán và lãnh sự quán khi Trung Quốc, nước đầu tiên áp dụng các biện pháp hạn chế toàn diện đối với công dân Trung Quốc, không ngừng gieo rắc sự hoang mang, là nạn nhân của mọi sự tị tỵ. Xuất phát từ thái độ và biện pháp của Mỹ, ngày 24/2, Bộ Văn hóa và Du lịch Trung Quốc đã khuyến cáo người dân không nên đến Mỹ du lịch. Tóm lại, sự không tin tưởng và thiếu thiện cảm của Trung Quốc đối với Mỹ đã đạt đến mức độ chưa từng thấy trong lịch sử 41 năm thiết lập quan hệ ngoại giao giữa hai nước.

Bên cạnh đó, quan hệ Trung-Nga đã được nâng lên thành quan hệ đối tác hợp tác chiến lược toàn diện trong thời đại mới, lòng tin chính trị giữa hai bên đã đạt đến mức độ chưa từng thấy. Trung Quốc cũng chú trọng hơn đến quan hệ với các nước đang phát triển, tái lập khái niệm “mặt trận thống nhất quốc tế”, từng cường đóng góp và đạt được thành quả nhất định đối với Liên hợp quốc và các tổ chức trực thuộc, chúng ta nhìn nhận WHO. Trung Quốc đã phát huy vai trò dẫn đầu trong các cơ chế quốc tế không có sự tham gia của Mỹ như Nhóm các nền kinh tế mới nổi (BRICS), Tổ chức Hợp tác Kinh tế (SCO), Ngân hàng Đầu tư Cơ sở hạ tầng châu Á (AIIB)..., tích cực thúc đẩy xây dựng sáng kiến “Vành đai và Con đường” (BRI).

Tất cả những điều này cho thấy Bắc Kinh đã nhận thức rõ những thay đổi lớn trong chính sách của Mỹ đối với Trung Quốc, có những điều chỉnh tương ứng và chiến lược, tiếp duy và chính sách cơ bản, với phương hướng là kiên trì, đấu tranh kiên quyết hơn. Về cơ bản Trung Quốc nhận mạnh cần vật chất cho tiếp xúc đối với Mỹ, chuyển biến đổi biến với những thách thức ngày càng nặng nề, cần phải mạnh mẽ đấu tranh, từng cường ý thức cạnh tranh.

Hiện nay, Trung Quốc vẫn duy trì thái độ hòa dịu đối với Mỹ, nghĩa là kiên trì “thúc đẩy quan hệ Mỹ-Trung dựa trên quan điểm cơ bản hài hòa, hợp tác, bình đẳng”. Sau

khi dịch bệnh xảy ra, việc Chủ tịch Tập Cận Bình và Tổng thống Donald Trump đi đàm phán với nhau cũng chính là hai bên đều có nhu cầu hợp tác với nhau.

Những điểm về quan hệ Trung-Mỹ

Những năm gần đây, tình quan số kinh tế, quân sự Trung-Mỹ liên tục phát triển theo chiều hướng có lợi cho Trung Quốc, môi trường chính trị ở từng nước đều có sự thay đổi rõ rệt. Mỹ có sự phân cực chính trị, nghĩa là các cuộc tranh luận giữa Đảng Dân chủ và Đảng Cộng hòa thường rất gay gắt, hơn nữa nền chính trị bên sốc được thể hiện rất nổi bật; Trung Quốc thì nền kinh tế dẫn đầu của cộng đồng quốc tế Trung Quốc, từng công xây dựng đảng, đấu tranh chống tham nhũng..., kiểm soát ý thức hệ, mạng Internet cũng được kiểm soát nghiêm ngặt hơn. Mâu thuẫn giữa hai nước về chế độ xã hội, quan điểm giá trị, lợi ích quốc gia cũng vì vậy mà ngày càng nổi cộm.

Chiến tranh thương mại chỉ là mặt đầu hiện tượng biến chuyển của quan hệ Trung-Mỹ, chỉ không phải là nguyên nhân. Chiến tranh thương mại tạm thời đã khiến chìm xuống các lĩnh vực khác.

Tâm thế ủng hộ của Trung Quốc từng đối với Đảng trong giai đoạn đầu, những tháng mùa Thu năm 2019 đến nay, Trung Quốc thực sự chế độ hơn, thiết lập quan điểm đấu tranh, liên tục đáp trả những đòn tấn công dồn dập của Mỹ. Tuy sau khi dịch bệnh bùng phát đến nay, trao đổi cấp cao giữa hai nước giảm mạnh, chỉ yếu là trao đổi qua điện thoại. Yêu cầu khách quan của phòng chống dịch bệnh cũng khiến hai nước khó kết nối riêng, điều này không có lợi cho việc giảm bớt xung đột.

Du lịch, giao lưu văn hóa, hợp tác công nghệ giữa hai bên cũng đều rơi vào trạng thái ngưng trệ. “Đường lối kênh hai” Trung-Mỹ từng phát huy tác dụng kết nối nhất định trong quá khứ, nghĩa là quan chức chính phủ và đại diện chính phủ đại diện với quan chức chính phủ hoặc đại diện chính phủ của đại diện phòng với tư cách cá nhân, hiện nay cũng đã chấm dứt. Sự trao đổi qua lại giữa các viên nghiên cứu chính sách cũng rất ít. Do các lý do như nghi ngờ chính trị và rào cản giao thông, các cuộc đại diện như thế này sẽ không thể hy vọng được tái khởi động trong thời gian ngắn.

So với các cuộc khủng hoảng đã xảy ra kể từ khi hai nước thiết lập quan hệ ngoại giao, bước thụt lùi trong quan hệ Trung-Mỹ giai đoạn này có thời gian dài, liên tục rùng. Cuộc khủng hoảng quan hệ Trung-Mỹ lần này không phải diễn ra một cách đột ngột, mà là kết quả của gia tăng trầm trọng trong một thời gian dài. Phạm vi cuộc đối sách liên quan đến quân sự, thông tin, nhân quyền, Đài Loan, Hong Kong, Tây Tạng, Tân Cương, và còn có cả dịch bệnh lần này, đang như bao trùm tất cả các lĩnh vực. Phấn đấu của người dân hai bên cũng bắt đầu phát triển theo chiều hướng tiêu cực.

Trong thời gian tới, quan hệ hai nước sẽ phát triển theo chiều hướng xung đột liên tục, ngày càng căng thẳng, dè dặt thậm chí ngày càng ít. Hai nước chuyển từ cạnh tranh toàn diện sang đối đầu toàn diện, không thể loại trừ khả năng rơi vào cái gọi là “bẫy Thucydides”.

Nếu xu hướng này tiếp diễn, sẽ cần nhắc nhở các quốc gia không phải là “chiến tranh lạnh mới”. So với quan hệ Mỹ-Liên Xô trước đây, nếu Mỹ và Trung Quốc đối đầu toàn diện thì cái giá phải trả sẽ đắt hơn nhiều. Trước đây, khi Mỹ và Liên Xô cạnh tranh quan hệ với nhau thì không còn tồn tại quan hệ kinh tế, cũng không có giao lưu văn hóa, càng không có hợp tác công nghệ, chủ đề chính là quan hệ cạnh tranh tách biệt, chủ yếu hơn là cạnh tranh đua vờ trang, nghĩa là phát triển và khí hốt nhân. Ngày nay, một khi Mỹ và Trung Quốc hướng đến đối đầu toàn diện, trong bối cảnh sự hội nhập sâu về kinh tế, văn hóa, xã hội giữa hai bên buộc phải chia tách, thì quan hệ sẽ phức tạp hơn, căng thẳng sâu rộng hơn, giống như là kẻ thù của nhau.

Mỹ vẫn kế thừa Trung Quốc sẽ ngày càng cởi mở, tự do hóa, Trung Quốc cũng vẫn luôn cảm thấy rằng quan hệ hai nước không quá tồi tệ. Trung Quốc có nhiều ưu đãi kinh tế, hợp tác nghiên cứu, hợp tác với Mỹ, hai bên có nhiều hoạt động trao đổi công nghệ, hợp tác kinh tế và thông tin, và một chính sách cũng để xuất nhập khẩu xây dựng quan hệ nước lớn kiểu mới không xung đột, không đối đầu, tôn trọng lẫn nhau, cùng có lợi, nên trên thực tế Trung Quốc cũng kế thừa vào quan hệ Trung-Mỹ. Tuy nhiên, sự kế thừa này có bản chất đã biến mất, hiện đang dao động và “sang chèn” tâm lý đã bắt đầu xuất hiện.

Hiện nay, chủ nghĩa phân biệt chủng tộc và chủ nghĩa dân túy bắt đầu bộc lộ rõ ở Mỹ, căng thẳng như sự kết thúc, cảm ghét đối với người gốc châu Á. Cũng thêm yếu tố chính trị, sự xa lánh và kết thúc đối với người Mỹ gốc Hoa và Hoa kiều, du học sinh Trung Quốc cũng đang là một thực tế. Ý thức vượt trội về văn hóa và ý thức tự hào dân tộc ngày càng phổ biến trong người dân Trung Quốc khiến người Mỹ không

thời mới.

Trong ngắn hạn, quan hệ hai nước sẽ không đột ngột đảo ngược. Đầu tiên, thặng dư kinh tế thương mại giai đoạn 1 đã tạm thời làm dịu xung đột kinh tế thương mại. Thứ hai, môi trường chính trị ở từng nước khiên hai bên đều sẽ nỗ lực tránh những sự cố nghiêm trọng bất ngờ trong quan hệ song phương. Trung Quốc đang dốc sức giành chiến thắng trong cuộc chiến chống dịch, thực hiện mục tiêu phục hồi hoàn thành việc xây dựng xã hội khá giả toàn diện trong năm nay, hiện đã khôi phục làm việc, sản xuất, học tập. Ở Mỹ, ngoài ứng phó dịch bệnh, chính giới nước này đang phải bận rộn với bầu cử tổng thống và sự công kích lẫn nhau giữa hai đảng. Tiếp đó, dịch COVID-19 đang lây lan trên phạm vi toàn cầu bao gồm Mỹ, rất khó để đoán. Do đó mặc dù quan hệ hai nước đang xấu đi, song cũng không có lợi cho sự thay đổi đột ngột trong quan hệ ngoại giao hoặc quan hệ Trung-Mỹ suy giảm tổng thể. Tất nhiên, không thể loại trừ khả năng quan hệ hai nước có sự thay đổi đột ngột trong thời gian tới.

Tình hình quốc tế và thái độ của cộng đồng quốc tế đối với quan hệ Trung-Mỹ

Quan hệ Trung-Mỹ cũng là một phần quan trọng của quan hệ nước lớn trên thế giới và toàn bộ quan hệ quốc tế. Xét từ động thái chính trị và kinh tế của các khu vực khác trên thế giới, Nga có sự thay đổi mới, Tổng thống Putin có khả năng cầm quyền đến năm 2036. Ở các nước châu Âu, hiện nay chủ nghĩa dân tộc cánh tả và chủ nghĩa dân túy đang trở lại. Trung Quốc rơi vào hỗn loạn. Hàn Quốc, Nhật Bản bận rộn với các vấn đề trong nước. Các nước ASEAN cũng đang nỗ lực xử lý những vấn đề nội bộ, chúng hiện nay việc thay đổi thế cục ở Malaysia. Các nước Mỹ Latinh cũng liên tục xảy ra biến động, điển hình là trường hợp của Chile.

Trong một số diễn biến thế giới vừa đã phân minh và đa dạng, cũng thêm tác động của dịch bệnh COVID-19, nên khắp thế giới đều bắt đầu xuất hiện vấn đề. Nhìn chung, kinh tế toàn cầu đang suy giảm, thậm chí có nguy cơ rơi vào suy thoái.

Đối diện với quan hệ Trung-Mỹ, đa số các nước đều không muốn tham gia vào bất cứ bên nào để đối đầu với bên còn lại. Do đó, có lẽ thế giới hiện nay không phải là các diễn biến công khai, Mỹ là một nước đã suy yếu, lực lượng kết giữa Mỹ và châu Âu cũng suy giảm rõ ràng sau khi Donald Trump lên cầm quyền. Thông qua tăng trưởng GDP

cao và nền kinh tế định hướng xuất khẩu, đặc biệt là thông qua sáng kiến BRI, Trung Quốc đã có những đóng góp lớn cho thế giới. Tuy nhiên, nếu Trung Quốc muốn lôi kéo một nước về phía mình để đối đầu với Mỹ cũng rất khó. Cả về quốc tế của Trung Quốc tiếp tục tăng lên là thực tế không thể phủ nhận, song không thể vùng vẫy vào việc thành lập một mặt trận quốc tế để chống lại Mỹ.

Dịch COVID-19 đã có những tác động toàn cầu đến quan hệ Trung-Mỹ, tác động suy giảm trong quan hệ song phương diễn ra nhanh, quan hệ hai nước rơi vào trạng thái đóng băng, sự thiếu hụt lòng tin khiến ngày càng nghiêm trọng, bầu không khí giữa hai bên ngày càng căng thẳng. Trong thời gian tới, việc thực hiện thỏa thuận thương mại Trung-Mỹ giai đoạn 1 sẽ càng khó khăn, kinh tế và công nghệ dần tách rời là xu thế khó đảo ngược, hoạt động trao đổi trên các phương diện cũng sẽ tiếp tục thu hẹp. Đây là giai đoạn khó khăn nhất kể từ khi hai nước thiết lập quan hệ ngoại giao vào đầu những năm 70 của thế kỷ 20. Giai đoạn này sẽ kéo dài và chưa biết khi nào dừng lại.

Giáo sư Wang Jisi, Trưởng khoa Nghiên cứu Quốc tế, Đại học Bắc Kinh. Bài viết được đăng trên [US-China Perception Monitor](#).

Minh Anh (gt)